

Benelux – samenwerking tussen landmachten: de Nederlandse benadering

39

Kees MATTHIJSEN

Opgetekend door Jo COELMONT en Henri BADOT-BERTRAND

Generaal-majoor Kees MATTHIJSEN, Plaatsvervangend Commandant van de Nederlandse Landstrijdkrachten, was bereid om in te gaan op de vragen van het Belgisch Militair Tijdschrift. Hij benadrukt het nut van de samenwerking tussen de landstrijdkrachten in Benelux-verbanden en plaatst deze in de nieuwe realiteit: gezamenlijk deelnemen aan diverse militaire operaties. Voor hem biedt de Benelux-defensiesamenwerking wel degelijk een toegevoegde waarde. In een bredere perspectief komt het er altijd op aan om na te gaan met welke partner je goed kan samenwerken en op welke vlakken je synergie kan vinden. Hij ziet de Benelux-structuur als een forum waarin bottom-up en top-down mooi op elkaar inspelen. In een nog groter verband, kunnen de lessen uit de Benelux samenwerking gedeeld worden met de NAVO- en de EU-partners.

Le général-major Kees MATTHIJSEN, commandant en second des forces terrestres néerlandaises, a bien voulu répondre aux questions de la Revue Militaire Belge. Il souligne notamment l'importance de la coopération entre les forces terrestres au sein du Benelux et la replace dans une nouvelle réalité : participer ensemble à des opérations militaires diversifiées. Pour lui, la coopération en matière de défense au sein du Benelux présente une réelle valeur ajoutée même si cela revient toujours à décider avec quels partenaires il est possible de coopérer et dans quels domaines des synergies peuvent être créées. Il voit la structure Benelux comme un forum où les échanges bottom-up et top-down fonctionnent bien. Dans un cadre plus large, il souligne que les leçons tirées de la coopération Benelux peuvent être partagées avec l'OTAN et l'Union européenne.

Generaal, hoe kijkt u aan tegen militaire samenwerking? Is het streven naar meer efficiëntie de enige drijfveer?

Militaire samenwerking is voor mij een must. Het is een absolute noodzaak. En dat is goed. In het verleden waren de nationale legers steeds gericht op de eigen werking. De internationale contacten waren beperkt. Nu en dan deelnemen aan een gezamenlijke oefening, daar bleef het bij. Inmiddels komt het erop neer om “van huis uit” internationaal samen te werken. Permanent samenwerken is nu de regel. De huidige doelstelling is het bundelen van de krachten met partners om aldus te komen tot meer effectiviteit, meer doeltreffendheid. Als militair stel ik dit voorop. Als dit tevens tot meer efficiëntie en minder kosten leidt, dan is dit voor mij mooi meegenomen.

40 Ik weet dat de buitenwereld dat vaak anders ziet en ik heb daar begrip voor. Het is inderdaad zo dat de internationale samenwerking de laatste jaren in een stroomversnelling geraakt is, mede door de bezuinigingen. Tot voor kort hebben zowat alle Europese landen stevig beknibbeld op hun defensiebudget. Maar voor een groot deel is de nauwere militaire samenwerking de vrucht van een nieuwe realiteit: gezamenlijk deelnemen aan diverse militaire operaties. En hier staat doeltreffendheid centraal.

Ik verwijs bijvoorbeeld naar de operaties in Afghanistan. Meer dan vijftig landen namen hieraan deel, waarvan een twintigtal geen lid zijn van de NAVO. Dit heeft geleid tot een intense militaire samenwerking, een permanent streven naar een grotere effectiviteit op het terrein. Ook op het lagere operationele niveau. Zelf heb ik in de provincie Uruzgan de leiding gehad over een taskforce van 2.000 manschappen. Zes landen namen deel aan deze missie: vier NAVO-lidstaten plus Australië en Singapore.

Ook in de voorbereiding van mogelijke operationele missies wordt nu uitgekeken naar internationale samenwerking. Mooie voorbeelden hiervan zijn de trainingen om EU *Battle Groups*, de snelle reactiemacht van de NAVO (*NATO Response Force*) en de *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF) operationeel te maken. Kortom, het komen tot een efficiënte samenwerking om deze militaire missies haalbaar te maken, daar komt het op aan.

Welke aspecten van militaire samenwerking zijn voor u belangrijk?

Door intens samen te werken op het operationele niveau ervaar je vrij vlug dat een andere nationaliteit gepaard gaat met een andere cultuur. Je inleven in deze cultuur is belangrijk. De taal kan een uitdaging zijn. Maar het gaat veel verder. In NAVO-verband gaan we allen uit van eenzelfde doctrine. Hebben we daarom eenzelfde interpretatie van de concepten en de procedures die hierbij van toepassing zijn? Vaak stellen we vast dat het antwoord “neen” is. Daarom is het van belang dat al bij de voorbereiding van een operatie de aandacht uitgaat naar het ontwikkelen van een gemeenschappelijke interpretatie van de doctrine en de te volgen procedure. En dat doe je best door vooraf gezamenlijke oefeningen op te zetten. In dit opzicht is de Benelux-samenwerkingsstructuur uitermate gepast.

En dat brengt ons naadloos bij een volgende vraag. Wat is voor u de specifieke toegevoegde waarde van een samenwerking in Benelux-verband?

Er is heel wat internationale samenwerking in NAVO- en EU-verband. Daarnaast is er ook de bilaterale samenwerking tussen Nederland en Duitsland en tussen België en Frankrijk. Voor mij biedt de Benelux wel degelijk nog steeds een toegevoegde waarde. Het komt er altijd op aan om na te gaan met welke partner je goed kan samenwerken en op welke vlakken je synergie kan vinden. Zo verloopt met onze Belgische partner de samenwerking zeer intensief op het gebied van ISTAR⁴. Met onze Duitse partner is dat om allerhande redenen iets minder intensief.

Ik verwijst ook naar onze samenwerking bij de opleiding voor para-eenheden. Dat zou ook kunnen samen met Duitsland. Maar daar speelt de geografie dan weer een rol. De afstand tussen de opleidingscentra van beide landen is beduidend groter. Ook de taal speelt een rol. Je moet de flexibiliteit hebben om na te gaan met wie je in welk specifiek deeldomein het best kan samenwerken.

Internationale samenwerking is een soort ontdekkingsreis. Je weet wanneer je eraan begint, maar je weet niet waar het eindigt. In Benelux-verband hebben we ooit de ambitie gehad om voor de opleiding van onze para-eenheden een geïntegreerde bi- of zelfs trilaterale paraschool op te richten. Zo ver zijn we niet. Voorlopig houden we het op een intensieve samenwerking. Ook dat moet kunnen. Alvast met een partner met wie je nauw samenwerkt.

Wat zijn de voorwaarden om succes te behalen in een intens militaire samenwerkingsverband zoals de Benelux?

Als volwaardige partners, op basis van vertrouwen, in een open dialoog, moeten we nagaan waar en hoever we samen optrekken in onze ontdekkingsreis naar meer militaire samenwerking. Ik heb het gevoel dat dit zo is in de Benelux-stuurgroep waarin ik samen zit met mijn collega's uit België – generaal-majoor Thys – en Luxemburg – kolonel Kalmes. Aan deze voorwaarden van samenwerking dient voldaan te worden op alle niveaus. Het begint met de top, maar dit moet doorsijpelen tot op het niveau van de staven en de eenheden. Een open dialoog waarbij we op elk niveau respect moeten hebben voor elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden.

⁴ Intelligence, surveillance, target acquisition and reconnaissance

42

Ik wil erop wijzen dat voor mij de Benelux het forum is waarin we samen snel en ver kunnen gaan. Ook in gevoelige materies, zoals ISTAR. De gezamenlijke aankoop van materiaal komt hier ook ter sprake. En ik kan ook al een voorbeeld geven van samenwerking in buitenlandse missies. Vorig jaar hebben wij voor het Nederlandse ISTAR-contingent, dat deelnam aan de operaties in Mali, een beroep kunnen doen op twee Belgische militaire experts. Zij hebben een cruciale taak op zich genomen die wij destijds niet konden invullen. Dit was mogelijk omdat beide militairen tewerkgesteld waren in het Joint ISTAR HQ in Nederland. Deze militairen hebben samen met de Nederlandse collega's de hele rit van de missie uitgedaan in Mali en na afloop de Nederlandse herdenkingsmedaille ontvangen. Dit is hoever de samenwerking nu gaat. Intussen gaat de ontdekkingsreis verder.

Ik ervaar dat binnen de Benelux-structuren voldoende ruimte wordt gegeven aan de commandanten om initiatieven te nemen, om bestaande succesverhalen verder te benutten en ook om nieuwe projecten op te starten. Het sub-comité waarin ik samen met generaal-majoor Thys en kolonel Kalmes zetel is een forum dat dit mogelijk maakt voor al onze bezorgdheden. En wellicht verklaart dit het succes van de Benelux. We kunnen ons verhaal nadien onmiddellijk voorleggen aan de hogere echelons. De Benelux is een forum waarin bottom-up en top-down mooi op elkaar inspelen.

Waar ziet u op korte en middellange termijn nieuwe samenwerking ontstaan in Benelux-verband?

In de eerst plaats denk ik aan drones. Het gaat hier om systemen die veel mogelijkheden bieden. Ook op de lagere niveaus. Een tegenstander kan er ook gebruik van maken. We moeten dus ook samen nadenken over antidrone-systemen. Het komt erop aan om samen kennis te verwerven en uit te kijken naar de nodige capaciteiten. En misschien kunnen we ook uitkijken hoe we die capaciteiten kunnen verwerven op een hoger niveau. Ik denk hierbij aan de EU en de mogelijkheid om in het kader van de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO) een gezamenlijk project in te dienen.

Momenteel werken we samen om de EU *Battle Group* gestalte te geven. We hebben afgesproken dat we die samenwerking voortzetten. De uitwisseling van officieren in de staf van de Nederlandse 13 Lichte Brigade en van de Belgische Mediane Brigade die we nu hebben afgesproken, zal na de inzetperiode worden bestendigd. Dat geeft dan de gelegenheid om nadien samen oefeningen op te zetten.

Het hoeft niet altijd om oefeningen, missies en materieel te gaan. Ik weet dat er in België heel wat prangende vragen hangende zijn inzake het personeelsbeleid en de rekrutering in het bijzonder. Dat is in Nederland niet anders. De Benelux-structuren bieden ons een ideaal forum om ideeën en best practices uit te wisselen. Ook dit is een vorm van samenwerking.

Welke slotbemerkingen wilt u meegeven?

Voor mij geeft militaire samenwerking niet enkel een extra cachet aan het militaire vak. Ik aarzel niet om het te bestempelen als een veredeling. Dit spreekt ook de bevolking aan. En daarnaast geeft het de samenwerking de gelegenheid aan onze militairen om kennis en ervaring uit te wisselen met buitenlandse collega's.

Verder zie ik de Benelux-samenwerking als een schakel in een nog groter verband. Ik hoop dat de lessen die we samen hebben geleerd breder kunnen worden gedeeld, bijvoorbeeld met de NAVO- en de EU-partners. Op deze wijze halen we er dan een nog groter rendement uit. In Benelux-verband hebben wij intussen unieke samenwerkingsvormen tot stand gebracht. Die moeten voor mij niet uniek blijven. Dat is mijn hoop.

Trefwoorden: Benelux, landstrijdkrachten